

2019 – ANUL TRIBUNIȘTILOR (V): Și fără el, unde am sta azi?

- catolicismul dominant ... ne-a smuls destule talente, lăsându-ne orfani ...
- în arsenalul minții ... a făurit armele!

și fără el, unde am sta azi?

Prin cultură la putere!

**icoana Anastasiei alături...
de a vestitei Doamne
Despina, soția lui Neagoe
Basarab**

Anastasia

Despina

**Doamnele veacului
al XVI-lea știu să
lupte pentru domnie,
să poruncească
oștilor, să pedepsească
dușmanii, să
cârmuiască țara
și să judece. (N. Iorga)**

**a izbutit să
împrăștie
negura groasă
a îndoielilor
de tot felul
asupra
loialității
poporului,
încredințat
păstoririi lui,
care cu pieptul
înfruntă năvala
străinilor, cu
dreapta se apăra de atacurile
venite dela frați, cu stânga
adesea trebuia să domo-
lească năvălnicia firească
a propriilor săi credincioși**

Mitropolitul
Andrei
Șaguna
conducătorul
intelectual
singurul
recunoscut

șagunism - tribunism - sămănătorism

Continuăm reproducerea din lucrarea "Mitropolitul Andreiu baron de Șaguna. Scriere comemorativă" (1909), prin prezentarea făcută de tribunistul Ioan Lupaș, a importantului moment din viața tânărului Andrei Șaguna: "Tocmai la începutul studiilor sale universitare a făcut și el un pas însemnat, pe care îl făcuse la 1822 fratele său Avreta, la vârsta de 19 ani. Ca ascultător de filozofie în anul I, la 9 zile, după ce a împlinit vârsta legală de 18 ani, s'a întors și el în sânul bisericii strămoșești, dând o declarație foarte categorică, în care spune, că studiind cu succes eminent în gimnaziile regești din Mișcolț și Pesta, și ocupându-se în mod sârguincios cu studiul religiunii, cunoaște din fir în păr principiile religiei romano-catolice, cu toate aceste "**convingerea intimă sau inspirația**" lui îl îndeamnă, să urmeze sfintele precepte ale bisericii gr.-orientale. Aceasta e cea mai fermă hotărâre a lui, și fiindcă din studiul religiunii a obținut nota eminent, se roagă a fi dispensat de obișnuitul examen, de 6 săptămâni, prevăzut în lege, pe care în cazul de față îl află de prisos. Aici se curmă un început de dramă familială, care îngrozise atât de mult între anii 1814-16 inima Anastasiei Șaguna și o va fi sbuciumat și mai târziu, în toată curgerea celor 10 ani, cât și-a știut pe Anastasiu al său ca fiind, oficial, de altă lege decât dânsa. Trebuie fixat aici meritul deosebit al acestei femei, pe care neamul românesc și biserica noastră, în chip de recunoștință, va trebui s'o așeze de aici înainte în șirul celor mai luminoase icoane de femei și mame românce, din

trecut. Împreună cu a acestora și amintirea ei trebuie păstrată și venerată cu sfințenie. Căci fără rolul ei de veghe neadormită, de înger păzitor, e întrebare, dacă biserica noastră ar fi putut să aibă între cârmuitorii săi un mitropolit ca Șaguna. S'ar fi putut prea lesne, să-l pierdem pentru totdeauna, după ce era trecut din copilărie la catolicismul dominant, care în decursul atâtor secole ne-a luat tot ce am avut mai de valoare, ne-a smuls destule talente, lăsându-ne orfani de ceice prin iscusința minții lor ar fi putut să dea traiului nostru chinuit din trecut forma superioară a unei vieți sufletești mai dezvoltate. Ar fi fost pentru catolici un câștig însemnat de sigur, dar pentru noi o nespusă pierdere, dacă o soartă vitregă ar fi voit, să le dăm și această prețioasă contribuție, pe care voim să ne-o smulgă cu sila în persoana lui Șaguna. **Și fără el, unde am sta azi? Se întunecă gândul la această întrebare.**

Amintirea recunoscătoare va trebui deci să pună icoana Anastasiei alături ori chiar mai presus de a vestitei Doamne Despina, soția lui Neagoe Basarab, căci dacă aceasta a fost creștină bună și mamă duioasă, tot asemenea era și Anastasia. Dacă legenda ne spune despre Despina, că sentimentul ei religios era atât de adânc și puternic, încât a fost în stare a se lipsi de toate scumpeturile sale, ca să facă posibilă punerea sub coperiș a mănăstirii dela Argeș, în schimb despre Anastasia faptele ei și mărturiile istorice ne dau cea mai frumoasă și sigură dovadă, că și-a jertfit toată tihna vieții, și-a pus tot sufletul, ca să salveze pe sama bisericii române pe fiul său, care avea să înceapă și să ducă la bun sfârșit opera de organizare și desrobire a acestei biserici și a credincioșilor ei, încătușați de veacuri."

Istoricul Nicolae Iorga scria: "Doamnele veacului al XVI-lea știu să lupte pentru domnie, să poruncească oștilor, să pedepsească dușmanii, să cârmuiască țara și să judece. Doamna se amestecă în toate și, când domnul cade, ea e gata să joace rolul lui, așa cum s-a întâmplat cu Despina lui Neagoe, Elena lui Petru Rareș, Chiajna lui Mircea Ciobanul, Ruxandra Lăpușeanului". Pentru toți cititorii **Tribunei**, amintim că celebrul monument de arhitectură de la Curtea de Argeș - ales de regele Carol I ca necropolă pentru familia regală a României - a fost ctitorit de doamna Despina și Neagoe Basarab, ei lăsându-ne o moștenire importantă în domeniul artelor! Amintim că doamna Despina Elena (cca. 1487-30 ian. 1554) a fost fata lui Ioan Brancovici al Serbiei, unchiul ei fiind mitropolitul Maxim (născut Gheorghe Brancovici); în 1505, ea se căsătorește cu Neagoe Basarab domnitorul Țării Românești, cu care a avut șase copii. Viața doamnei Despina a cunoscut un destin tragic, după moartea lui Neagoe Basarab (1521), refugiindu-se cu două dintre fiice - Stana și Ruxanda - la Sibiu, pentru a duce o viață liniștită, sub ocrotirea regelui Ungariei. După o mică perioadă când a încercat să revină în București, doamna Despina se călugărește - sub numele de Platonida (în 1545) - revenind la Sibiu, unde este răpusă de ciurma din iarna anului 1554.

Pentru a cunoaște personalitatea marelui nostru mitropolit vă invităm să lecturați "Cuvântul rostit la Actul festiv" - ținut în 15 iunie 1898, în Sibiu, din incidentul aniversării a 25-a dela moartea arhiepiscopului și mitropolitului Andreiu baron de Șaguna: "Dacă Șaguna nimic altceva n'ar fi făcut - spunea la 1898 **profesorul Dr. Barcianu** - decât să reînființeze vechia mitropolie istorică a Românilor din Ungaria și Transilvania, și ar fi fost de ajuns, ca **nemuritor** să-i rămână numele între noi. Pentru că nu putea fi om de toate zilele acela, care în arsenalul minții sale a făurit armele, cu cari să combată și să învingă spiritul, căruia căzuse jertfă schingiuitul mitropolit Sava; nu putea fi

arhiereu obicinuit acela, care cu chibzuiala sfatului ştia să stăvilească rezistenţa unei ierarhii, care de aproape un veac şi jumătate se înstăpânise asupra bisericii noastre; nu putea fi conducător de talie mărunţă acela, care prin încrederea, ce o inspiră, şi prin trecerea, ce ştiuse să-şi câştige până şi la locul cel mai înalt, a izbutit să împrăştie negura groasă a îndoielilor de tot felul asupra loialităţii poporului, încredinţat păstoririi lui, care **cu pieptul** înfruntă năvala străinilor, **cu dreapta** se apăra de atacurile venite dela fraţi, **cu stânga** adesea trebuia să domolească năvălnicia firească a propriilor săi credincioşi, iar **fiiŃta sa întregă** să o pună în cumpănă, pentruca din părţi, ce fără legătură stătuseră timp de un veac şi jumătate, să închege un organism nou: mitropolia Românilor ort. din Ungaria şi Transilvania, care să făgăduiască roadă bogată, nu numai pentru noua viaţă bisericească, ci şi pentru cea naţională românească". Reproducem selectiv şi din capitolul "**Individualitatea lui Şaguna**": "După moartea lui Şaguna între ziarele române şi străine s'a pornit o adevărată emulaţie de a aprecia, care de care mai bine şi mai complet, mărimea şi importanţa istorică a celui dispărut. Înşuş împăratul exprimă mai târziu părerea, că moartea lui Şaguna a fost o "pierdere omnilaterală" (allseitiger Verlust). Şi în această declaraţie a împăratului asupra marelui său cetăţean era de sigur mai mult decât un obicinuit cuvânt de politeţă. Episcopul Saşilor, G.D. Teutsch apreciază însemnătatea activităţii lui Şaguna într'un frumos necrolog, care - făcând abstracţie de unele erori de amănunte, cum e afirmaţia, că familia lui Şaguna ar fi fost de origine sârbească - înfăţişează în câteva trăsături nimerite meritele de căpetenie ale lui Şaguna. "Aproape o generaţie întreagă - scrie Teutsch - **Şaguna a fost conducătorul intelectual - singurul recunoscut** - al poporului său şi a putut să obţină în această calitate astfel de rezultate politice, cum rar se întâmplă vre-unui muritor a se învrednici de ele. Adevărat, că i-au venit în ajutor schimbările radicale din anul 1848 şi următorii, dar ca un merit personal trebuie a i-se recunoaşte, că cu privirea sa ageră şi cu judecata sa înţeleaptă a înţeles la timp însemnătatea acestor schimbări şi s'a ştiut folosi de ele."

(va urma)

Marius HALMAGHI

Sursa online:

<http://www.tribuna.ro/stiri/cultura/2019-anul-tribunistilor-v-si-fara-el-unde-am-sta-azi-catolicismul-dominant--ne-a-smuls-destule-talente-lasandu-ne-orfani--in-arsenalul-mintii--a-faurit-armele-141463.html>

În: Tribuna, 2 februarie 2019